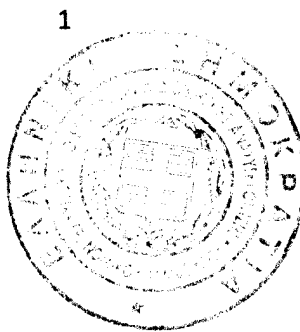

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αθήνα, 8.12.2015

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμ. 292/2015
ΑΤΟΜΙΚΗ**

- Γνωμοδοτών** : Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης, Νομικός Σύμβουλος.
- Αριθμός Ερωτήματος** : Το με αριθμό πρωτ. 13928/13.10.2015, της Διεύθυνσης Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.
- Περίληψη Ερωτήματος** : Εάν, προς τον σκοπό καταρτίσεως ληξιαρχικής πράξεως θανάτου, η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής ιατρών, που είναι εγκατεστημένοι στις ληξιαρχικές περιφέρειες Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης και συντάσσουν ιατρικό πιστοποιητικό θανάτου, δύναται να γίνει από οποιαδήποτε διοικητική αρχή ή τα Κ.Ε.Π., ή μόνον από την διεύθυνση του οικείου νοσηλευτικού ιδρύματος που συνέβη ο θάνατος ή από την αρμόδια αστυνομική αρχή της κατοικίας ή της άσκησης του επαγγέλματος αυτών ή από τον ιατρικό σύλλογο, του οποίου αυτοί είναι μέλη.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, η γνώμη μου έχει ως εξής:

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από το ανωτέρω έγγραφο και τα στοιχεία του φακέλου, όπως εκτιμώνται, προκύπτει ότι, ο προβληματισμός που οδήγησε στην υποβολή του ερωτήματος,

σχετίζεται με την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 4,5 άρθρου 32 του ν.344/1976, της παρ. 1 άρθρου 11 του ν.2690/1999, όπως ήδη ισχύει και του άρθρου 19 του ν.3345/2005, δημιουργήθηκε δε αφενός από την διαφορετική αντιμετώπιση του κρίσιμου ζητήματος με εγκυκλίους και προφορικές οδηγίες υπηρεσιών, αφετέρου από την άρνηση Ληξιάρχων των Ειδικών Ληξιαρχείων που ιδρύθηκαν με το Διάταγμα με αριθ. 30/1924 (Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης) να δεχθούν ιατρικά πιστοποιητικά θανάτου με θεώρηση από τα Κ.Ε.Π., προκειμένου να συντάξουν ληξιαρχική πράξη θανάτου.

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.- Στα ακόλουθα άρθρα του ν. 344/1976 («Περί ληξιαρχικών πράξεων» ΦΕΚ Α' 143), όπως ήδη ισχύει, ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 8.

«1. Για τη βεβαίωση της αστικής κατάστασης του φυσικού προσώπου σε κάθε Ληξιαρχείο τηρούνται βιβλία γεννήσεων, γάμων, συμφώνων συμβίωσης ετερόφυλων προσώπων, θανάτων και εκθέσεων. 2...

3. Στα ληξιαρχικά βιβλία καταχωρίζονται οι πράξεις που έχουν σαν αντικείμενο τη βεβαίωση γεννήσεως, γάμου ή θανάτου του φυσικού προσώπου, την ισχύ της συμφωνίας των προσώπων που κατάρτισαν σύμφωνο συμβίωσης, τη μεταβολή του περιεχομένου ή τη διόρθωση τέτοιας ληξιαρχικής πράξης.

4. Η καταχώριση ή διόρθωση ή μεταβολή του περιεχομένου των ληξιαρχικών πράξεων γίνεται επί τη δηλώσει του προς τούτο οριζομένου υπό του παρόντος νόμου προσώπου...».

Άρθρο 32.

«1. Η ληξιαρχική πράξη θανάτου, συντάσσεται εντός είκοσι τεσσάρων ωρών από το θάνατο, αφού προσαχθεί έγγραφη πιστοποίηση θανάτου που εκδίδεται από τον ιατρό που νοσήλευσε το θανόντα ή, αν δεν υπάρχει τέτοιος ιατρός, από τον ιατροδικαστή ή τον ιατρό πραγματογνώμονα που ορίζεται από την οικεία αστυνομική ή δικαστική αρχή. 2...3...

4. Οι ασκούντες το επάγγελμα ιατροί υποχρεούνται, εντός μηνός από της εις τινα ληξιαρχικήν περιφέρειαν εγκαταστάσεώς των, ν' αποστέλλουν εις τον οικείον ληξίαρχον δείγμα της υπογραφής των, προς διαπίστωσιν του γνησίου ταύτης. Οι ήδη εγκατεστημένοι ιατροί υποχρεούνται εις την αποστολήν του δείγματος τούτου, εντός διμήνου από της ισχύος του παρόντος νόμου.

5. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον υποχρέωσις δεν υφίσταται δια τους ιατρούς, τους εγκατεστημένους εις την περιφέρειαν των ειδικών ληξιαρχείων. Το γνήσιον της υπογραφής των ιατρών τούτων πιστοποιείται είτε παρά της διευθύνσεως του οικείου νοσηλευτικού ιδρύματος, παρ' ω συνέβη ο θάνατος, είτε παρά της αρμοδίας αστυνομικής αρχής της κατοικίας ή ασκήσεως του επαγγέλματος αυτών, είτε και παρά του ιατρικού συλλόγου, του οποίου ούτοι είναι μέλη.».

2.- Στα ακόλουθα άρθρα του ν. 2690/1999 («Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» – ΦΕΚ Α', 45), ο οποίος, κατά το άρθρο 1 αυτού εφαρμόζεται στο Δημόσιο, στους ο.τ.α. και στα άλλα ν.π.δ.δ., όπως ήδη ισχύουν, ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 11.

«1. Η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του ενδιαφερομένου γίνεται, από οποιαδήποτε διοικητική αρχή ή από τα Κ.Ε.Π., βάσει του δελτίου ταυτότητας ή των αντίστοιχων εγγράφων που προβλέπονται στο άρθρο 3. Δεν απαιτείται βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του ενδιαφερομένου.... 2...».

Εξ άλλου, η φράση της πρώτης παραγράφου «ή από τα Κ.Ε.Π.», προστέθηκε με την παράγραφο 3 άρθρου 16 του ν. 3345/2005, στο άρθρο 19 του οποίου ορίζεται:

« Από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου καταργείται κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, η οποία έχει αντίθετο περιεχόμενο.».

Άρθρο 33.

«1. Από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα, αν σε αυτόν δεν ορίζεται διαφορετικά, καταργείται κάθε γενική διάταξη η οποία αναφέρεται σε θέμα ρυθμιζόμενο από αυτόν. 2...».

3.- Στο άρθρο 31 του ν. 3013/2002 («Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις»-ΦΕΚ Α' 102), όπως ήδη ισχύει, ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Στις Περιφέρειες, τις ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τους Δήμους και τις Κοινότητες συνιστώνται Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών. Αποστολή των Κέντρων αυτών είναι η παροχή διοικητικών πληροφοριών και η διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών από την υποβολή της αίτησης μέχρι την έκδοση της τελικής πράξης σε συνεργασία με τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες.

Ειδικότερα το Κ.Ε.Π.:...

Επιπλέον το Κ.Ε.Π. παρέχει και τις εξής υπηρεσίες:

Επικύρωση διοικητικών εγγράφων.

Θεώρηση γνησίου υπογραφής.»...

III. Από τις ανωτέρω διατάξεις, ερμηνευόμενες σύμφωνα με το γράμμα, το πνεύμα και το σκοπό τους, συνάγονται τα ακόλουθα:

1.- Με τις διατάξεις των ανωτέρω άρθρων του ν.344/1976, ρυθμίζεται η ιδιαίτερη διαδικασία συντάξεως ληξιαρχικής πράξεως θανάτου, η οποία περιλαμβάνει, ως αναγκαίο και ουσιώδες στοιχείο, την προσκόμιση στον αρμόδιο ληξίαρχο, ιατρικού πιστοποιητικού θανάτου. Για την προφανή διασφάλιση της γνησιότητας του πιστοποιητικού αυτού, με την παρ. 4 άρθρου 32 υποχρεούνται οι ιατροί να αποστέλλουν στον ληξίαρχο του τόπου όπου εγκαθίστανται επαγγελματικώς, δείγμα της υπογραφής τους, προκειμένου να ελέγχεται η γνησιότητά της στα πιστοποιητικά θανάτου που εκδίδουν. Για τον ίδιο, ως άνω, σκοπό, σύμφωνα με την παρ. 5 του ιδίου άρθρου, η υποχρέωση αυτή, προκειμένου για ιατρούς που εγκαθίστανται στις περιφέρειες των Ειδικών Ληξιαρχείων Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, υποκαταστάθηκε με την υποχρέωση όπως, τα πιστοποιητικά

θανάτου που συντάσσονται από αυτούς και προσκομίζονται στα ανωτέρω Ληξιαρχεία, προκειμένου να συνταχθεί ληξιαρχική πράξη θανάτου, φέρουν βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής τους, είτε από την διεύθυνση του νοσηλευτικού ιδρύματος που συνέβη ο θάνατος, είτε από την αρμόδια αστυνομική αρχή της κατοικίας ή της ασκήσεως του επαγγέλματός τους, είτε από τον ιατρικό σύλλογο, του οποίου αυτοί είναι μέλη.

2.- Εξ άλλου, ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999), που εφαρμόζεται στο Δημόσιο και στους ο.τ.α., περιέχει, κατά βάση, διαδικαστικές διατάξεις και έχει ως βασικό σκοπό την ταχεία και σύννομη παραγωγή διοικητικών πράξεων, με ταυτόχρονη απλούστευση της διοικητικής διαδικασίας, εν όψει των θεσμών της υπαλληλίας, της γραφειοκρατίας και της τεχνοκρατίας, ενώ, στις διατάξεις του άρθρου 11 αυτού, περί βεβαιώσεως του γνησίου της υπογραφής, είχαν μεταφερθεί αυτούσιες (πριν την συμπλήρωσή τους με αυτές της παρ. 16 του ν.3345/2005), οι προϊσχύσασες διατάξεις του άρθρου 14 του ν.1599/1986 (Τ. Τάχου, Ερμηνεία ΚΔΔ, έκδ. 2009, σελ. 3, 495). Υπηρεσίες των ο.τ.α. αποτελούν και τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.), που ιδρύθηκαν και λειτουργούν, κατά βάση, με τις διατάξεις του άρθρου 31 του ν.3013/2002, έχοντας, πλέον άλλων, την αρμοδιότητα να θεωρούν το γνήσιο της υπογραφής κάθε ενδιαφερομένου επί εγγράφου, η δε θεώρηση αφορά την ίδια την υπογραφή που τίθεται στο έγγραφο και όχι το περιεχόμενο αυτού (γνωμ. ΝΣΚ 317/2007).

3.- Στην προκειμένη περίπτωση, από την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων, προκύπτει ότι οι διατάξεις του ν.344/1976, αν και παλαιότερες είναι, πάντως, ειδικότερες αυτών του ν.2690/1999, διότι ρυθμίζουν την διαδικασία συντάξεως μόνον των ληξιαρχικών πράξεων και, ως εκ τούτου, οι διατάξεις του ν.2690/1999, αν και νεώτερες, δεν κατισχύουν των προηγούμενων, βάσει και της διατάξεως της παρ. 1 άρθρου 33 αυτού, η οποία, ορίζοντας την κατάργηση μόνον των γενικών διατάξεων που αντιτίθενται στον νόμο, δεν κατήργησε τις ειδικές διατάξεις του ν.344/1976.

Εξ άλλου, με την διάταξη της παρ. 3 άρθρου 16 του ν. 3345/2005, με την οποία, στην παρ. 1 άρθρου 11 του ν.2690/1999, μετά την φράση «από οποιαδήποτε

διοικητική αρχή», προστέθηκε η φράση «ή από τα Κ.Ε.Π.», σε συνδυασμό με την διάταξη του άρθρου 19 του ν.3345/2005, η οποία ορίζει ότι από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργείται κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη αντιθέτου περιεχομένου, εισηχθη, μεταγενεστέρως, ρύθμιση, που επιτρέπει να γίνονται δεκτές οι θεωρήσεις του γνησίου υπογραφής, όχι, απλώς, με γενική αναφορά, ως αρμόδιας, οποιασδήποτε διοικητικής αρχής, κατά την αρχική διατύπωσή της, αλλά και με ειδική αναφορά, διαζευκτικώς, στα Κ.Ε.Π., προφανώς για να μην αμφισβητείται η ιδιότητα και η αρμοδιότητά τους.

Κατά το μέρος που αφορά στο ερώτημα, με την προαναφερόμενη φράση, έτσι όπως προστέθηκε στην παρ. 11 του ν.2690/1999, σε συνδυασμό με την διάταξη του άρθρου 19 του ν.3345/2005, δεν εθίγησαν οι τρόποι θεωρήσεως της παρ. 5 άρθρου 32 του ν.344/1976, στην περίπτωση συντάξεως ληξιαρχικής πράξεως θανάτου από τα Ειδικά Ληξιαρχεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, ούτε με αυτές προκύπτει βούληση καταργήσεως της ίδιας προγενέστερης διατάξεως, εις τρόπον ώστε να υποκατασταθούν οι εκεί αναφερόμενοι τρόποι θεωρήσεως, με την θεώρηση από οποιαδήποτε διοικητική αρχή ή από τα Κ.Ε.Π. Τούτο, διότι η θεώρηση από οποιαδήποτε διοικητική αρχή, ως περιεχόμενο της αρχικής (προ του ν.3345/2005) ρυθμίσεως του ν.2690/1999, δεν μπορούσε να θίξει τους τρόπους θεωρήσεως του ν.344/1976, όπως προαναφέρεται, η δε προσθήκη, απλώς, της ανωτέρω φράσεως δεν καθιστά, άνευ ετέρου, αντίθετη, την συνολική ειδικότερη αντίστοιχη ρύθμιση του ν.344/1976. Προκύπτει όμως σαφής βούληση προσθήκης στους, κατά τα ανωτέρω, ισχύοντες τρόπους, διαζευκτικώς, ενός νέου τρόπου θεωρήσεως του γνησίου της υπογραφής των ιατρών και από τα Κ.Ε.Π., στην εξεταζόμενη περίπτωση. Η ερμηνεία αυτή στοιχείται και με την από ετών και συνεχιζόμενη προσπάθεια για εξυπηρέτηση των πολιτών και εξάλειψη της γραφειοκρατίας, που σε αυτήν σημαντική θέση κατέχει ο, γενικώς θεωρούμενος επιτυχημένος, θεσμός των Κ.Ε.Π., με την θεώρηση του γνησίου των υπογραφών από αυτά να βρίσκει καθημερινώς ευρύτατη εφαρμογή, ώστε λόγω της σαφούς προθέσεως του νομοθέτη για την παροχή δυνατότητας σε κάθε ενδιαφερόμενο να θεωρεί στα Κ.Ε.Π. το γνήσιο υπογραφής σε έγγραφα, να μην εξαιρείται η θεώρηση του γνήσιου της υπογραφής ιατρών στα πιστοποιητικά αυτά, δυνατότητα που

παρέχεται επί πλέον των τρόπων της παρ. 5 άρθρου 32 του ν. 344/1976 και εναλλακτικώς προς αυτούς, χωρίς, ταυτοχρόνως, να τίθεται εν αμφιβόλω η σκοπούμενη από το νόμο διαφύλαξη της γνησιότητας του εκδιδόμενου ιατρικού πιστοποιητικού.

IV. Ενόψει των ανωτέρω, κατά την γνώμη μου, η απάντηση που αρμόζει επί του τεθέντος ερωτήματος, είναι η ακόλουθη:

Για την σύνταξη ληξιαρχικών πράξεων θανάτου από τα Ειδικά Ληξιαρχεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, μετά την ισχύ της παρ. 1 άρθρου 11 του ν.2690/1999, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 3 άρθρου 16 του ν.3345/2005, απαιτείται ιατρικό πιστοποιητικό θανάτου, θεωρημένο είτε κατά τους ειδικότερους τρόπους που προβλέπονται στην παρ. 5 άρθρου 32 του ν.344/1976, που εξακολουθεί να ισχύει, είτε από τα Κ.Ε.Π.-

Ο γνώμοδοτών

Δημήτριος Σ. Μακαρονίδης
Νομικός Σύμβουλος